

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi epäterveistä kaupan käytännöistä yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjussa”

(COM(2018) 173 final)

(2018/C 440/28)

Esittelijä: **Peter SCHMIDT**

Lausuntopyyntö	Euroopan unionin neuvosto, 30.4.2018 Euroopan parlamentti, 2.5.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 43 artiklan 2 kohta ja 304 artikla
Työvaliokunnan päätös	22.5.2018
Vastaava erityisjaosto	”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö”
Hyväksyminen erityisjaostossa	5.9.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	19.9.2018
Täysistunnon nro	537
Äänestystulos	172/1/3
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Elintarvikeketjun epäterveet kaupan käytännöt juontavat juurensa ketjun toimijoiden voimasuhteiden epätasapainosta, ja niillä on haitallisia taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen, jonka avulla pyritään vähentämään epäterveitä kaupan käytäntöjä; se on tarpeellinen ensimmäinen askel, joka edistää heikommassa asemassa olevien toimijoiden, erityisesti maataloustuottajien, työntekijöiden ja tiettyjen toimijoiden, suojelua ja parantaa elintarvikeketjun hallintotapaa. Sääntelyyn perustuva lähestymistapa ja oikeudellinen kehys, johon liittyy tehokkaat ja vankat mekanismit täytäntöönpanon valvomiseksi, ovat tehokkaat tavat puuttua epäterveisiin kaupan käytäntöihin EU:n tasolla.

1.2 ETSK pitää kuitenkin valitettavana, että komissio on esittänyt ainoastaan sellaisen yhteisen vähimmäissuojelutason käyttöönottoa koko EU:ssa, joka muodostuu vain tietyistä erikseen kielletyistä käytännöistä. Tarvetta on kaikkien epäasianmukaisten käytäntöjen kiellolle.

1.3 Suojelu epäterveiltä kaupan käytännöiltä aiotaan rajata koskemaan vain pk-yritysmuotoisia elintarvikeketjun tavarantoimittajia niiden myydessä tuotteita ostajille, jotka eivät ole pk-yrityksiä. ETSK:n kanta on, ettei tämä ole riittävä voimaepäsuhtauden tehokkaaksi korjaamiseksi ja ettei tällä tule olemaan merkittävää vaikutusta. Suojelu pitäisi ulottaa kaikkiin toimijoihin – pieniin ja suuriin, EU:ssa ja sen ulkopuolella. Silloinkin kun suuret toimijat joutuvat epäterveiden kaupan käytäntöjen uhriksi, taloudellinen vaikutus siirtyy usein eteenpäin heikoimmassa asemassa oleville ketjun toimijoille.

1.4 Täytäntöönpanon valvonnan osalta ETSK on tyytyväinen komission ehdotukseen perustaa EU:n laajuinen yhdenmukaistettu lainvalvontaviranomaiskehys. Myös täytäntöönpanon valvontamekanismeja pitäisi kuitenkin vahvistaa lisäämällä niihin esimerkiksi erityinen asiamiesmenettely, ryhmäkanne ja viranomaisten suorittama lainvalvonta valituksen tekijän anonyymiuden suojelemiseksi. Kyseisiin mekanismeihin pitäisi lisäksi liittää mahdollisuus langettaa seuraamuksia. Valitusprosessin sujuvoittamiseksi olisi edellytettävä, että sopimukset tehdään kirjallisina. Tämä lisäisi myös neuvottelujen oikeudenmukaisuutta.

1.5 ETSK suosittaa, että epäterveisiin kaupan käytäntöihin puuttumisen lisäksi komissio kannustaisi ja antaisi tukea liiketoimintamalleihin, jotka omalta osaltaan lisäävät toimitusketjun kestäväpohjaisuutta (esim. lyhentävät ketjua, lisäävät avoimuutta jne.), tasapainottavat sitä ja parantavat tehokkuutta, jotta voimasuhteet tasoittuisivat.

1.6 ETSK tähdentää jälleen, että oikeudenmukaisempien kaupan käytäntöjen edistämisen pitäisi olla osa kattavaa EU:n elintarvikepolitiikkaa, jonka avulla varmistetaan, että elintarvikeketju saadaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävämmälle pohjalle. Näin edistettäisiin YK:n vahvistamien kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista.

2. Johdanto

2.1 Epäterveet kaupan käytännöt määritellään ”käytännöiksi, jotka poikkeavat hyvästä kaupallisesta käytänteestä ja ovat vastoin kunniallista ja vilpittöntä kaupankäyntiä ja joita yksi kauppakumppani noudattaa yksipuolisesti suhteessa muihin”⁽¹⁾. Elintarvikeketju on erityisen altis tällaisille käytännöille, koska pienten ja suurten toimijoiden välillä on suuria epäsuhtia. Epäterveitä kaupan käytäntöjä voi esiintyä toimitusketjun kaikissa lenkeissä, ja tietyssä ketjun kohdassa alkanee epäterveet kaupan käytännöt voivat vaikuttaa ketjun muihin osiin riippuen mukana olevien toimijoiden markkina-voimasta⁽²⁾.

2.2 Kuten ETSK:n lausunnossa aiheesta ”Oikeudenmukaisemmat elintarvikealan toimitusketjut”⁽³⁾ kuvaillaan yksityiskohtaisesti, neuvotteluvoiman keskittyminen on johtanut määrävän aseman väärinkäytöksiin ja aiheuttanut sen, että heikommat toimijat ovat yhä alttiimpia epäterveille kaupan käytännöille. Tämä siirtää taloudellisen riskin markkinoilta toimitusketjuun ja vaikuttaa erityisen kielteisesti kuluttajiin ja tiettyihin toimijoihin, kuten viljelijöihin, työntekijöihin ja pk-yrityksiin. Epäterveiden kaupan käytäntöjen ongelma on pantu merkille kaikissa elintarvikeketjun sidosryhmissä, ja valtaosan toimijoista on raportoitu joutuneen tällaisten käytäntöjen kohteeksi⁽⁴⁾.

2.3 Erityisesti olisi korostettava vaikutusta kuluttajiin. Hinpaineet pakottavat elintarvikkeiden jalostajat tuottamaan mahdollisimman halvalla – mikä voi vaikuttaa kuluttajien saatavilla olevien elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen. Eräissä tapauksissa yritykset käyttävät kustannusten alentamiseksi edullisempia raaka-aineita, mikä vaikuttaa elintarvikkeiden laatuun ja arvoon. Esimerkiksi transrasvojen käyttö on monissa tuotteissa korvannut eurooppalaisten terveellisempien öljyjen ja rasvojen käytön⁽⁵⁾.

2.4 Heikoimmassa asemassa oleviin elintarvikeketjun toimijoihin kohdistuu yhä suurempaa painetta. Tuoreiden Eurostatin kokoamien tietojen mukaan vähittäismyyjien osuus bruttoarvonlisäyksestä kasvaa edelleen. Syynä on elintarvikeketjun vähittäismyyntiportaan ja jalostussektorin korkeampi keskittymisaste, joka johtuu kartellilainsäädännön virheellisestä tulkinnasta. Elintarvikeketjun toimintaa onkin parannettava, jotta varmistetaan, että kaikki saavat toimitusketjussa oikeudenmukaisen osuuden tuloista. Vähittäismyyntiportaan arvoa ei pidä kuitenkaan aliarvioida, kun otetaan huomioon sen merkitys päivittäistavaroiden toimittajana.

2.5 Epäterveisiin kaupan käytäntöihin puuttuminen on yksi tärkeimmistä toimista pyrittäessä parantamaan elintarvikeketjun toimivuutta. Lisäksi tulee pyrkiä vähentämään markkinahintojen epävakautta ja vahvistamaan tuottajaorganisaatioiden asemaa. Euroopan parlamentti kehotti kesäkuussa 2016 päätöslauselmassaan⁽⁶⁾ komissiota esittämään ehdotuksen epäterveitä kaupan käytäntöjä koskevaksi oikeudelliseksi kehikseksi, ja samaa suosittivat lokakuussa 2016 ETSK ja marraskuussa 2016 maatalousmarkkinatyöryhmä.

2.6 Kahdessakymmenessä jäsenvaltiossa on jo toteutettu erilaisia lainsäädäntöaloitteita, joilla puututaan epäterveisiin kaupan käytäntöihin. Yhdessä meneillään olevan SCI-toimitusketjualoitteen kanssa ne ovat lisänneet tietoisuutta elintarvikeketjun voimasuhteiden epätasapainosta. Kuitenkin vain ani harvat käytössä olevista maakohtaisista tai vapaaehtois pohjaisista toimintamalleista ovat tähän mennessä ratkaisseet epäterveiden kaupan käytäntöjen ongelman. Komissio päätti esittää huhtikuussa 2018 nimenomaan tätä aihetta koskevan säädösehdotuksen, jossa se toteaa, että epäterveitä kaupan käytäntöjä koskevien sääntöjen epäyhtenäisyys tai puute jäsenvaltioissa haittaa tavoitetta varmistaa maatalousväestön kohtuullinen elintaso⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Euroopan komissio, 2014.

⁽²⁾ Maatalousmarkkinatyöryhmän raportti, marraskuu 2016: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/agri-markets-task-force/improving-markets-outcomes_en.pdf

⁽³⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130

⁽⁴⁾ Euroopan komission tiedonanto ”Hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjunta yritysten välisessä elintarvikeketjussa”, 15. heinäkuuta 2014.

⁽⁵⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130

⁽⁶⁾ Euroopan parlamentin 7. kesäkuuta 2016 antama päätöslauselma hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä elintarvikeketjussa (2015/2065(INI)).

⁽⁷⁾ COM(2018) 173 final.

3. Komission ehdotus

3.1 Komission ehdottamalla direktiivillä pyritään vähentämään epäterveitä kaupan käytäntöjä elintarvikkeiden toimitusketjussa ottamalla käyttöön koko EU:ssa suojelun yhteinen vähimmäistaso, joka muodostuu erityisesti kiellettyjen käytäntöjen luettelosta. Tällaisia käytäntöjä ovat pilaantuvista elintarvikkeista suoritettavien maksujen viivästykset, tilausten viime hetken peruutukset, yksipuoliset ja takautuvat sopimusmuutokset tai vaatimus siitä, että tavarantoimittaja maksaa hukkaan menneistä tuotteista. Seuraavanlaiset käytännöt sallitaan ainoastaan, jos osapuolet ovat sopineet niistä selkeästi ja yksiselitteisesti etukäteen: ostaja palauttaa myymättä jääneet elintarvikkeet tavarantoimittajalle; ostaja veloittaa tavarantoimittajalta maksun elintarvikkeiden toimitussopimuksen varmistamiseksi tai voimassa pitämiseksi; tavarantoimittaja maksaa ostajan myymien elintarvikkeiden myynninedistämisestä tai markkinoinnista.

3.2 Suojelua epäterveiltä kaupan käytännöiltä sovelletaan elintarvikkeiden kauppaan vain silloin, kun myyjänä on tavarantoimittaja, joka on pk-yritys, ja ostaja on muu kuin pk-yritys⁽⁸⁾.

3.3 Lisäksi komission ehdotuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät viranomaisen, joka vastaa uusien sääntöjen täytäntöönpanon valvonnasta. Siinä tapauksessa, että sääntöjen rikkominen näytetään toteen, asiasta vastaavalla elimellä on toimivalta määrätä oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Tämä lainvalvontaviranomainen voi panna tutkimuksia vireille omasta aloitteestaan tai valituksen perusteella. Jälkimmäisessä tapauksessa valituksen tehneet osapuolet voivat pyytää luottamuksellista ja nimetöntä käsittelyä suojellakseen asemaansa suhteessa kauppakumppaniinsa. Tarkoituksena on myös perustaa komission tukema lainvalvontaviranomaisten välinen koordinoitimekanismi parhaiden käytänteiden vaihtoa varten.

4. Yleistä

4.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen, sillä se on ratkaisevan tärkeä ensiaskel, jolla polkaistaan käyntiin lainsäädäntöprosessi EU:n laajuisen sääntelyn aikaansaamiseksi epäterveille kaupan käytännöille. Komitea suositti vuonna 2016 antamassaan lausunnossa voimakkaasti tällaista sääntelyä. Tämä kehitysaskel on välttämätön, jotta voidaan suojella heikommassa asemassa olevia elintarvikeketjun toimijoita – viljelijöitä ja työntekijöitä – sekä vähentää heidän tulojensa ailahtelua ja epävakautta. Ehdotus auttaa erityisesti korjaamaan näiden toimijoiden neuvotteluvoiman puutetta ja parantaa siten elintarvikeketjun hallintotapaa.

4.2 Komissio toteaa ehdotuksessaan, että EU:n laajuinen SCI-toimitusketjualoite ei todennäköisesti kehity kattavaksi hallintokehykseksi, joka tekisi turhaksi lainsäädäntötoimenpiteet ja niihin liittyen täytäntöönpanon valvonnan⁽⁹⁾. ETSK toistaa tässä yhteydessä, että SCI ja muut jäsenvaltioiden vapaaehtoiset järjestelmät voivat toden totta olla hyödyllisiä, mutta vain jäsenvaltiotason tehokkaiden ja vahvojen lainvalvontamekanismien lisänä eikä niiden korvikkeena⁽¹⁰⁾.

4.3 ETSK suhtautuu myönteisesti myös lainvalvontaviranomaisten yhdenmukaistetun eurooppalaisen verkoston edistämiseen. Se on suosittanut tätä aiemmassa lausunnossaan. Lainvalvontaviranomaisten tehokkaan yhteistyön varmistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan puuttua valtiorajat ylittäviin epäterveisiin kaupan käytäntöihin, jotka voisivat muuten päästä läpi sormien.

4.4 ETSK pitää kuitenkin valitettavana, että komissio on valinnut keinoksi vähimmäistason yhdenmukaistamisen, joka ei ole riittävä kaikkien elintarvikeketjun eri kohdissa esiintyvien epäasianmukaisten käytäntöjen kitkemiseksi. Komitea on erityisen pettynyt siihen, että vain ostajien katsotaan voivan harjoittaa epäasianmukaisia käytäntöjä ja että ehdotetussa kehityksessä kielletään vain tietyt epäterveet kaupan käytännöt, kuten jäljempänä tekstijaksossa 5 selostetaan.

4.5 ETSK kyseenalaistaa myös komission ehdotuksen rajata suojelu epäterveiltä kaupan käytännöiltä koskemaan vain pk-yritysmuotoisia tavarantoimittajia niiden myydessä tuotteita ostajille, jotka eivät ole pk-yrityksiä. Jotta suojelu epäterveiltä kaupan käytännöiltä olisi tehokasta ja tuloksellista, sen tulee päteä kaikkiin toimitusketjun toimijoihin niiden koosta riippumatta ja vaikuttaa siten kaikkiin kaupallisiin suhteisiin. ETSK tiedostaa kuitenkin pk-yritysten haavoittuvuuden. Ehdotuksella ei myöskään ratkaista epätasaisen neuvotteluvoiman ja taloudellisen riippuvuuden ongelmaa, joka ei välttämättä täsmää toimijoiden taloudellisen toiminnan laajuuden kanssa.

⁽⁸⁾ Pk-yritys asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti määriteltynä.

⁽⁹⁾ COM(2018) 173 final.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130

4.6 Ehdotetun säädöksen soveltamisala ei ole tarpeeksi laaja, ja sen olisi katettava myös muut maataloustuotteet kuin elintarvikkeet, kuten puutarhatuotteet ja rehut.

4.7 Epäterveisiin kaupan käytäntöihin puuttuminen on (markkinoiden epävakauden vähentämisen ja tuottajaorganisaatioiden aseman vahvistamisen ohella) oleellisen tärkeä toimi pyrittäessä saamaan elintarvikeketju taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävämmälle pohjalle. ETSK tähdentää jälleen, että oikeudenmukaisempien kaupan käytäntöjen edistämisen pitäisi olla osa kattavaa EU:n elintarvikepolitiikkaa, jonka avulla edistetään YK:n vahvistamien kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Tällaisen kattavan politiikan avulla olisi erityisesti turvattava oikeudenmukaiset tuottajahinnat, jotta maataloustuotanto säilyy elinvoimaisena ⁽¹¹⁾.

4.8 Vaikka tämä ei enää kuulukaan komission ehdotuksen soveltamisalaan, ETSK korostaa jälleen tarvetta lisätä ruoan yleistä arvostusta yhteiskunnassa ja kannattaisi yhdessä asianomaisten järjestöjen kanssa järjestettävän Euroopan laajuisen tiedotus- ja valistuskampanjan käynnistämistä ruoan nostamiseksi sille kuuluvaan arvoon ⁽¹²⁾ sekä elintarvikejätteen vähentämiseksi.

5. Erityistä

Kiellettyjen epäterveiden kaupan käytäntöjen luettelo

5.1 Epäterveet kaupan käytännöt voidaan yleisesti määritellä käytännöiksi, jotka poikkeavat jyrkästi hyvästä kaupallisesta käytänteestä ja ovat vastoin kunniallista ja vilpittöntä kaupankäyntiä ⁽¹³⁾. Niitä ovat myös kaikki käytännöt, joihin liittyy perusteetonta tai suhteetonta riskien siirtämistä sopimusosapuolelle.

5.2 Komissio esittää vain tiettyjen epäterveiden kaupan käytäntöjen kieltämistä. ETSK toistaa, että tarvetta on kaikkien epäterveiden käytäntöjen kiellolle, joka kattaisi komitean aiemmassa lausunnossa esitettyjen suositusten mukaisesti esimerkiksi seuraavat (luettelo ei ole tyhjentävä):

- kaupallisen riskin epäoikeudenmukainen siirtäminen
- epäselvät tai määrittelemättömät sopimusehdot
- yksipuoliset ja takautuvat muutokset sopimuksiin, myös hintaan
- tuotteen laadun alentaminen tai kuluttajille tarkoitettujen tietojen vähentäminen ostajille tiedottamatta, niitä kuulematta tai niiden kanssa asiasta sopimatta
- osuuden periminen myynninedistämistä- tai markkinointikuluista
- viivästyneet maksut
- valikoimaan ottamista koskevat maksut tai lojaalisuusmaksut
- hyllymaksut
- hukkaan menneitä tai myymättä jääneitä tuotteita koskevat vaatimukset
- kosmeettisten eritelmien käyttäminen elintarvike-erien torjumiseen tai maksetun hinnan alentamiseen
- painostaminen hintojen alennuksiin
- maksut fiktiivisistä palveluista
- tilausten viime hetken peruutukset ja tilatun määrän vähennykset
- uhkaukset tuotteiden poistamisesta valikoimasta

⁽¹¹⁾ EUVL C 129, 11.4.2018, s. 18

⁽¹²⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130

⁽¹³⁾ COM(2014) 472 final.

- kiinteät maksut, joita yritykset perivät tavarantoimittajilta tavarantoimittajalistalle pääsyn ehtona ("maksu, niin saat jättää").

Jäsenvaltioiden olisi voitava laajentaa luetteloa oman erityistilanteensa mukaisesti.

5.3 ETSK vaatii, että elintarvikkeiden myynti vähittäiskaupassa alle omakustannushintojen kielletään tehokkaalla tavalla⁽¹⁴⁾. Komitea suosittelee erityisesti, että tavarantoimittajille, mm. maataloustuottajille, maksetaan oikeudenmukainen ja käypä hinta, joka takaa näille riittävät ansiot investointien ja innovaatioiden tekemiseksi sekä tuotannon pitämiseksi kestäväällä pohjalla.

5.4 Komission ehdotuksessa nimenomaisesti kielletyt epäterveet kaupan käytännöt liittyvät kaikki tilanteisiin, joissa on jo olemassa sopimus. Toimijoiden painostamisen kaltaisia tilanteita esiintyy kuitenkin paljon yleisemmin ennen sopimuksen tekemistä. Esimerkkiluettelo on olisikin lisättävä sellainen tapaus, jossa (markkinoilla vahva) yritys vaatii toiselta yritykseltä etukohtelua ilman objektiivisesti perusteltua syytä (ks. myös Saksan kilpailunrajoituslain – Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen, GWB – 19 pykälän 2 momentin 5 kohta). Tämä Saksan kilpailulainsäädännön säännös on osoittautunut oivaksi keinoksi torjua ostajavoiman väärinkäyttöä. Saksan liittovaltion korkeimman oikeuden (Bundesgerichtshof) päätös asiassa "Hochzeitsrabatte" ("häälennukset") on vaikuttava osoitus tästä kontekstissa, jossa on kyse voimakkaan saksalaisen elintarvikkeiden vähittäiskaupaketjun ja sen tavarantoimittajien välisestä suhteesta⁽¹⁵⁾.

Pk-yrityksen määritelmä

5.5 Se, että suojele epäterveiltä kaupan käytännöiltä rajataan koskemaan vain pk-yritysmuotoisia tavarantoimittajia, ei riitä tehokkaaksi ratkaisuksi elintarvikeketjun toimijoiden voimasuhteiden epätasapainon ongelmaan. ETSK korostaa, että suurten toimijoiden joutuessa epäterveiden kaupan käytäntöjen uhriksi saattaa syntyä dominoivaikutus. Epäterveillä kaupan käytännöillä on selkeästi kielteinen vaikutus riippumatta siitä, kuka niistä on vastuussa. Taloudellinen vaikutus siirtyy väistämättä eteenpäin heikoimmassa asemassa oleville elintarvikeketjun toimijoille – viljelijöille, työntekijöille, tietyille toimijoille ja myös kuluttajille.

5.6 Toinen peruste suojele laajentamiselle on, että etenkin suuret toimijat saattavat syrjiä pk-yrityksiä ja sulkea ne pois toimitusketjusta valitusten saamisen pelossa. ETSK tiedostaa tässäkin yhteydessä pk-yritysten haavoittuvuuden.

Lainvalvonta

5.7 Tehokasta lainvalvontaa ajatellen on tehtävä ero siviilioikeuden alan lainvalvonnan (jota komission ehdotus ei nykyisellään kata) ja viranomaisten suorittaman lainvalvonnan välillä. Alusta alkaen olisi korostettava, että osapuolen oikeus anonyymiuteen on otettava riittävässä määrin huomioon, sillä monet yritykset saattavat epäröidä kostotoimien, esimerkiksi listoilta poistamisen, pelossa ryhtymistä toimiin väärinkäytöksiä vastaan ("pelkotekijä").

5.7.1 Siviilioikeuden alan lainvalvonta

Asianomaisten osapuolten keinovalikoimaan pitäisi siviilioikeuden alan lainvalvonnassa kuulua kieltokanne ja lainvastaisen tilanteen poistamista koskeva kanne sekä vahingonkorvauskanne. Tällaiset muutoksenhakukeinot ovat kuitenkin "pelkotekijän" takia melko vähämerkityksisiä. Lisäksi kaikkien asianomaisten järjestöjen pitäisi voida panna vireille kieltokanteita ja lainvastaisen tilanteen poistamista koskevia kanteita. Tämä takaisi asianomaisten osapuolen anonyymiuden erityisen suojele sellaisessa tapauksessa, että epäterve kaupan käytäntö kohdistuu useisiin yrityksiin (esim. elintarvikealan toimija vaatii kaikkia tavarantoimittajiaan tai ostajiaan osallistumaan lisäkustannuksiin).

Asianomaisten osapuolen tai järjestön pitäisi voida saattaa kyseiset valitukset tuomioistuimen tai alan asiamiehen käsiteltäväksi. Asiamiesmenettelyssä olisi se hyvä puoli, että kiistaa ei tarvitsisi puida julkisuudessa. Olisi otettava käyttöön erityinen asiamiesmenettely, ja alan asiamiehen pitäisi myös saada erityiset päätöksentekovaltuudet. Vapaaehtoisuuteen perustuvat menettelyt eivät useinkaan ole tehokkaita tai tarjoa todellisia oikeussuojakeinoja.

⁽¹⁴⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130

⁽¹⁵⁾ Ks. Bundesgerichtshof (BGH), 23.1.2018, KVR 3/17, Wirtschaft und Wettbewerb (WuW) 2018, 209 – Hochzeitsrabatte.

Lisäksi ETSK kannustaa toimijoita kehittämään aloitteita, joilla edistetään toimintakulttuurin muutosta ja tehdään toimitusketjusta nykyistä oikeudenmukaisempi.

5.7.2 Viranomaisten suorittama lainvalvonta

”Pelkote kijän” takia viranomaisten suorittamalla lainvalvonnalla on erityisen suuri merkitys puheena olevissa asioissa, ja sitä varten tarvitaan siis sääntelyä. Viranomaistahoille, kuten komissiolle ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille, pitäisikin antaa laajat tutkinta- ja lainvalvontavaltuudet. Perustamissopimuksen 81 (nykyisin 101) ja 82 (nykyisin 102) artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2003 säädetty kilpailusäännöt sopisivat ehkä esimerkiksi tässä yhteydessä. (Ehdotetun direktiivin 6 artikla on niihin verrattuna paljon heikompi.) Etenkin asetuksen 17 artiklassa säädetään tiettyjä talouden aloja tai sopimustyyppisiä koskevan tutkinnan suorittamisesta. Jos viranomaisilla olisi valtuudet periä maksuja liikevoitosta, varoittava vaikutus vahvistuisi.

Vaihtoehtoiset elintarvikeketjut

5.8 ETSK toteaa tässäkin yhteydessä, että vaihtoehtoisia liiketoimintamalleja (esimerkiksi digitaalisia alustoja), jotka voivat lyhentää elintarvikkeiden tuottajien ja loppukäyttäjien välistä toimitusketjua, tulee edistää ja tukea ja että osuuskuntien ja tuottajaorganisaatioiden roolia ja asemaa tulee vahvistaa voimatasapainon palauttamiseksi ⁽¹⁶⁾. ETSK:n olisi käsiteltävä tätä aihetta jossakin tulevissa lausunnoistaan.

Bryssel 19. syyskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*

⁽¹⁶⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 130